

Temat: Kiedyś byliśmy „milionerami”, a dziś ... - droga do denominacji.

Cele dydaktyczne

1. Cel ogólny: przyswojenie wiadomości na temat realiów życia w czasach PRL-u.
2. Cele szczegółowe:

Cele poznawcze:

- wymienia sytuacje, charakterystyczne dla życia codziennego w okresie PRL,
- ocenia zjawiska typowe dla gospodarki socjalistycznej,
- wie, jakie trudności dnia codziennego musieli pokonywać mieszkańcy Polski, Ludowej,
- ocenia zjawiska typowe dla gospodarki socjalistycznej, które doprowadziły w Polsce w 1995 r. do denominacji,
- poznaje pojęcia: cenzura, propaganda, reglamentacja towaru, inflacja (hiperinflacja), denominacja.

Cele kształtujące:

- kształcenie umiejętności pracy z tekstem (wyszukiwanie odpowiednich informacji),
- rozwijanie mechanizmów skojarzeniowych oraz umiejętności myślenia przez analogię,
- kształcenie umiejętności pracy z różnymi tekstami kultury (piosenka, film, fotografia),
- kształcenie sprawności językowej i komunikacyjnej.

Formy pracy:

- praca indywidualna
- praca zbiorowa

Metody pracy:

a) metody słowne:

- elementy wykładu,
- heureka,
- dyskusja,

b) metoda zajęć praktycznych:

- praca z tekstem literackim, materiałem zdjęciowym i filmowym,
- praca z utworem muzycznym.

Pomoce naukowe:

- reprodukcje zdjęć,
- fragmenty filmowe,
- utwór muzyczny.

Ogniwo wstępne

Lekcja poprzedzona została zadaniem, które uczniowie mieli wykonać przed zajęciami, jednak w dowolnie wybranej przez siebie sytuacji - w domu, podczas zajęć świetlicowych, w trakcie rozmowy z rówieśnikami, itp. Należało zgromadzić przysłowia dotyczące pieniądza/pieniędzy.

Różnorodny materiał przygotowany przez dzieci opatrzony został hasłem „Odkrywamy magię pieniądza”. Ćwiczenie miało za zadanie pobudzić wyobraźnię, która zmotywuje do zabawy słowami i żonglowania skojarzeniami, a tym samym, bez pomocy podręczników czy filmów edukacyjnych, odkryć, jaka jest rola pieniędzy w historii świata. Podczas pracy na kolorowo podkreślamy **słowa/wyrażenia – klucze**, które posłużyły uczniom do sformułowania wniosków z dyskusji.

Przykładowy materiał ćwiczeniowy:

- „Pieniądze **szczęścia** nie dają”.
- „Nie rozumie **nedzy**, kto pełen pieniędzy”
- „Pieniądz **nie śmierdzi**”
- „**Nie zasypia w nocy śmieie**, ten kto ma pieniędzy wiele”
- „Pieniądz **robi** pieniądz”
- „Grosz do grosza i będzie **kokosza**”
- „**Czas** to pieniądz, a pieniądz to więcej niż czas”

Wniosek:

Powszechnie się mówi, że pieniądze szczęścia nie dają, co sugeruje, że nie powinny być nadrzędnym celem człowieka, jednak uczniowie zwracają uwagę na to, że brak pieniędzy może powodować wiele komplikacji i problemów, które utrudniają rozwój, dążenie do realizacji marzeń, osiągnięcie życiowych celów. Pieniądze umożliwiają dokonywanie różnych transakcji kupna-sprzedaży, więc są siłą napędową gospodarki/życia, zatem zaspokajają potrzeby społeczne.

Podsumowanie ogniwa wstępnego przez nauczyciela.

W państwie polskim pierwszymi bitymi monetami były denary Bolesława Chrobrego. Miały postać drobnego srebrnego bilonu. Pierwszy król Polski w późniejszych latach stał się wzorem dla kolejnych władców, którzy również wybijali własne monety. Reformę monetarną, która miała istotny wpływ rozwój gospodarczy kraju, przeprowadził dopiero w 1300 roku król Wacław II, który wprowadził do obiegu tzw. grosz praski. Był on oparty na srebrze z czeskiej kopalni i stał się oficjalną walutą polskiego królestwa¹.

Jednak w historii świata pieniądź funkcjonuje w bardzo rozmaitych postaciach:

- system barterowy, czyli wymiana towaru za towar, usługi za usługę,
- metale szlachetne (złoto, srebro, brąz i miedź),
- monety,
- pieniądze papierowe,
- transakcje bezgotówkowe,
- karty płatnicze.

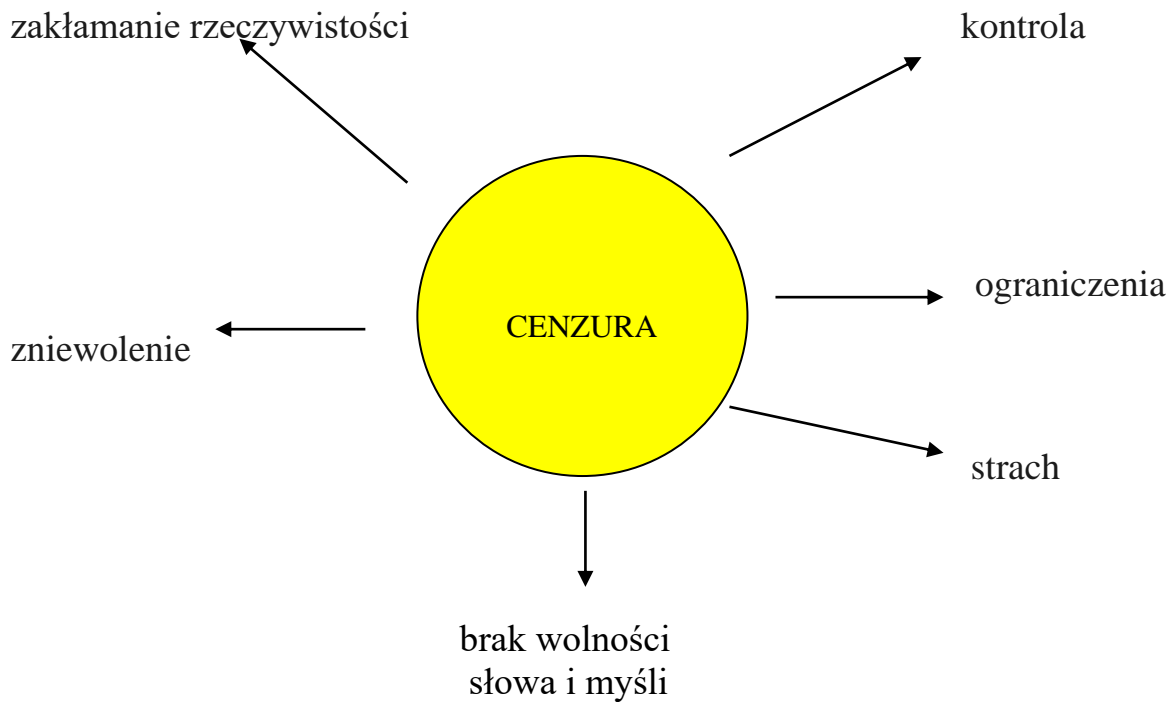
Mają na to wpływ różnorodne uwarunkowania historyczne. W naszym kraju doskonałym tego przykładem są czasy PRL –u.

Ogniwo centralne

1. Nauczyciel krótko przedstawia sytuację kraju po II wojnie światowej (lata 1952–1989). Zaznacza, że w Polsce władzę przejęli komuniści, a wpływ na to miało poparcie ze strony Związku Radzieckiego i Armii Czerwonej. Próbowano jednak zachować pozory demokracji, dlatego w 1947 roku przeprowadzono wybory do sejmu. Dążono, by posłami zostali ci, którzy poparli komunizm, zatem wyniki zostały sfalszowane. Rosło uzależnienie Polski od ZSRR. Aby utrzymać się przy władzy, komuniści stosowali różne metody.

Jednym z pierwszych haseł, które przywołujemy na początku zajęć, jest CENZURA. Uczniowie, wykorzystując swą wiedzę, uzupełniają **WYKRES-SŁOŃCE**. Na zasadzie skojarzeń dobierają wyrazy, które wiążą się z przywołanym pojęciem.

¹ <https://dnarynkow.pl/historia-polskiego-zlotego-krotko-mowiac/>

2. Kolejnym etapem pracy jest wysłuchanie i analiza piosenki Stanisława Chruślickiego pt. „Piosenka o Nowej Hucie”.²

*Nad Wisłą, nad Wisłą szeroką
Murarzy rozgwarzył się śpiew
I płynie piosenka murarska wysoko,
I płynie przez noce i dni.
I płynie piosenka murarska wysoko,
I płynie przez noce i dni.*

*O Nowej to Hucie piosenka,
O Nowej to Hucie melodia,
Jest taka jest prosta i piękna
I taka najmiłsza z melodii.
O Nowej to Hucie piosenka,
O Nowej to Hucie są słowa,
Jest taka prosta i piękna
I nowa jak Huta jest Nowa.*

² <https://www.youtube.com/watch?v=Dumu0givQUg>

*Sto domów wyrosło nad Wisłą
I tysięcy dróg do nich na wprost.
Piosenka murarska wyrosła na przyszłość
I łączy dwa brzegi jak most.
Piosenka murarska wyrosła na przyszłość
I łączy dwa brzegi jak most.
O Nowej to Hucie piosenka,
O Nowej to Hucie melodia,
Jest taka jest prosta i piękna
I taka najmiłsza z melodii.
O Nowej to Hucie piosenka,
O Nowej to Hucie są słowa,
Jest taka prosta i piękna
I nowa jak Huta jest Nowa³.*

Po wysłuchaniu utworu, na tablicy zawieszamy trzy emotikony. Wyjaśniamy ich znaczenie i zapisujemy nad każdą z nich. Nauczyciel informuje, że w każdej buźce odzwierciedlone są elementy piosenki, które mają odbicie w rzeczywistości PRL. Uczniowie mają za zadanie je odkryć i zapisać w odpowiednim miejscu.

RADOŚĆ

Wielkie osiągnięcia: budowa domów, dróg, a więc i społeczny dobrobyt.

Panujący nastrój: radość, szczęście, wszechobecny śpiew.

Postawa ludzi: pracowitość, duża motywacja.

³https://www.tekstowo.pl/piosenka,wawele,piosenka_o_nowej_hucie.html

NIEDOWIERZANIE

Zbyt arkadyjski, utopijny obraz rzeczywistości:

- nagromadzenie epitetów wartościujących dodatnio, np. najmiłsza, nowa, prosta i piękna,
- hiperbolizacja zjawisk: piosenka płynąca w dzień i w nocy, która łączy oba brzegi, podkreślanie liczb wybudowanych domów i dróg (100, 1000).

TAJEMNICA/ZAKAZ

Silne wyeksponowanie w piosence jedynie zjawisk pozytywnych, co kojarzy się z celowym pominięciem innych faktów.

Podsumowanie ćwiczenia

Nauczyciel zwraca uwagę, że wprawdzie Polska Rzeczpospolita Ludowa mogła poszczycić się takimi osiągnięciami, jak odbudowa kraju ze zniszczeń wojennych, wzrost liczby ludności, walka z analfabetyzmem czy budowa przemysłu ciężkiego, to jednak panowała **CENZURA**, o której mówiliśmy przed wykonaniem ćwiczenia. Dbano o to, by we wszelkich przekazach dominował skrajnie pozytywny obraz PRL, a informacje krytyczne starano się wyeliminować.

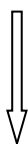
3. Kolejne zadanie to odkrywanie innego obrazu rzeczywistości PRL. Oglądamy fragmenty filmu Stanisława Barei pt. „Alternatywy 4”, a następnie nauczyciel zawiesza na tablicy materiały, które można powiązać z poszczególnymi scenami z filmu. Wspólnie analizujemy zaobserwowane zjawiska.

Przeciętne wynagrodzenie w przykładowych latach (1952-1966).
Zwracamy uwagę na wzrost płac.

Lata	Przeciętne wynagrodzenie w zł	
1952	7 824	(652 x 12)
1953	11 040	(920 x 12)
1954	11 700	(975 x 12)
1955	12 096	(1008 x 12)
1956	13 416	(1118 x 12)
1957	15 348	(1279 x 12)
1958	16 176	(1348 x 12)
1959	17 436	(1453 x 12)
1960	18 720	(1560 x 12)
1961	19 500	(1625 x 12)
1962	20 160	(1680 x 12)
1963	21 156	(1763 x 12)
1964	21 792	(1816 x 12)
1965	22 404	(1867 x 12)
1966	23 208	(1934 x 12)

Wszystkie tzw. „demoludy”: Niemiecka Republika Demokratyczna, Czechosłowacja, Węgry czy Polska były podporządkowane komunistycznej Moskwie. Rada Wzajemnej Pomocy Gospodarczej decydowała o tym, jakie gałęzie gospodarki mają się rozwijać w bratnich krajach. Polsce przypadły **węgiel i stal**, więc przez kilkadziesiąt lat inwestowano w przemysł ciężki, zaniedbując produkcję dóbr codziennego użytku.

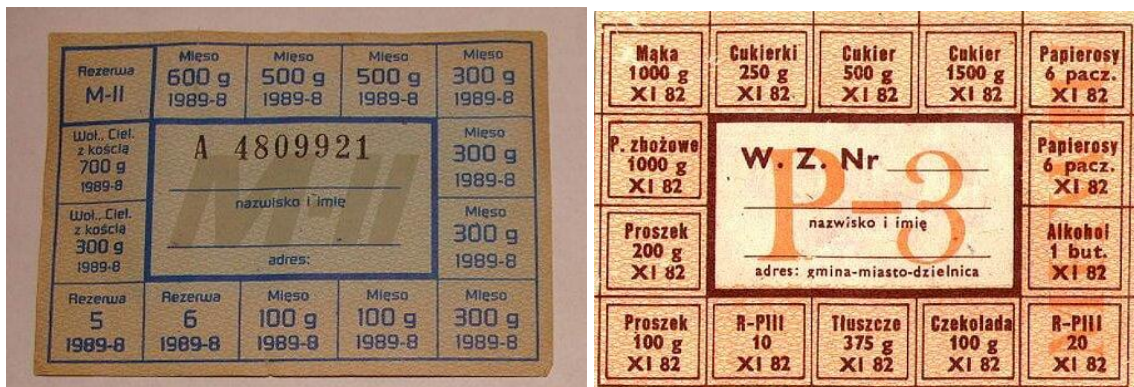

Trudno było zatem dostać inne produkty. Wpłaty tak naprawdę w niewielkim stopniu odzwierciedlały wartość nabywczą pieniądza.⁴

Kolejki sklepowe, zwane też "ogonkami", stanowiły jedno z najbardziej charakterystycznych zjawisk społecznych PRL-u. Permanentny brak w sprzedaży niemal wszystkich artykułów sprawiał, że klienci ustawiali się na samą wieść, iż do sklepu „COŚ” dostarczono, dopiero później starając się dowiedzieć, o jakiego rodzaj artykuł chodzi. Zdarzało się, że zabrakło towaru, zanim ostatni, od wielu godzin stojący w kolejce, zdążyli dotrzeć do lady.⁵

⁴ Materiał pochodzi ze strony www.epodreczniki.pl rekomendowanej przez MEN

Niedobory towarów sprawiły, że wprowadzono **reglamentację** – kartki uprawniające do nabycia określonych artykułów. Dawały one zatem możliwość kupna, ale nie zastępowały pieniędzy. Najpierw w 1976 r. wprowadzono kartki na cukier, z kolejnymi latami zakres towarów objętych reglamentacją stopniowo się zwiększał. Od roku 1981 kartki obowiązywały też na wyroby masarskie, masło, mąkę, ryż oraz kaszę, a także produkty AGD takie jak mydło, proszek do prania i papier toaletowy. Po ogłoszeniu stanu wojennego do tej puli doszły alkohol, benzyna, czekolada i buty.

PEWEX⁶

W czasach PRL-u Polska nie uczestniczyła w wolnym rynku międzynarodowym, a polska waluta była niewymienialna. Handel zagraniczny praktycznie nie istniał,

⁵ Materiał pochodzi ze strony www.epodreczniki.pl rekomendowanej przez MEN

⁶ <http://info.wyborcza.pl/temat/wyborcza/pewex>

dlatego obywatele musieli zadowalać się towarami rodzimej produkcji, które nie były zbyt dobrej jakości. Wyjątek stanowił Pewex – słynna sieć sklepów, w której można było kupić importowane luksusowe produkty. Sprzedawano tam m.in. alkohole, kosmetyki, zabawki, sprzęty RTV i AGD, ubrania i tkaniny czy części samochodowe. Oferta obejmowała także towary krajowe, jednak zwykle znacznie lepsze niż te kupowane w lokalnych sklepach. Pewex ustalał swoje ceny na podstawie kursu dolara amerykańskiego. Można było płacić każdą walutą, bonami PeKaO, ale do końca lat 80. nie wolno było płacić złotówkami.

Ogniwo końcowe

W latach 80. z powodu kryzysu gospodarczego i załamania systemu gospodarki planowej w Polsce zaczęło dochodzić do coraz wyższej inflacji, czyli spadku wartości pieniądza (za tę sama kwotę można było kupić coraz mniej). W latach 1989–1990 wystąpiła hiperinflacja. Osiągnęła ona poziom 1 395%. Do obiegu wprowadzono nowe nominały banknotów: 10 000 zł (1987), 20 000 zł, 50 000 zł, 200 000 zł (1989), 100 000 zł, 500 000 zł (1990), 1 000 000 zł (1991) i 2 000 000 zł (1992). Monety, mimo że nie przestały być prawnym środkiem płatniczym, zniknęły z obiegu, ponieważ ich wartość była zbyt niska, aby wygodnie używać ich w rozliczeniach. Rozpoczęto przygotowania do denominacji. 1 stycznia 1995 w Polsce wprowadzono nową jednostkę pieniężną o nazwie „złoty” i symbolu PLN, która zastąpiła „starego złotego” (PLZ). **Jeden nowy złoty odpowiada 10 000 starych złotych.**

i wysokości zarobków ubezpieczonego

Ustanie zatrudnienia dzień, m-c, rok	Zarobek *) razem brutto przeciętny miesięczny	Stempel, data i podpis osoby odpowiedzialnej za wpis
	rok 1991 21.675.700 1.806.308	ZAKŁAD SPENDELI I PŁAC KRAJOWA KASA RACHUNKOWA SEKCJA RACHUNKOWY I PŁAC ul. ... 10-000
	rok 1992 36.115.001 3.009.583	
	rok 1993 55.601.710 4.633.476	
	rok 1994 86.629.501 7.219.125	
	rok 1995 10.139.49 844,96	

*) Za rok kalendarzowy lub za okres faktycznego zatrudnienia, który trwało ono krócej niż 1 rok. Wpisu zarobków osoby wykonującej pracę nakładczą (chałupnika) dokonuje się za każdy miesiąc.